

ABONAMENTUL:

PE AN 3 COR. 20 FIL.
 „ 1/2 „ 1 „ 60 „
 „ 1/4 „ — „ 90 „

ÎN STREINĂTATE:

PE AN 6 FRANCI.
 „ 1/2 „ 3 „
 — 0 —

Numeri singuratici se vând
 în Cluj cu 5 fileri, într'alte
 locuri cu 6 fileri.

RĂVAȘUL

INSERTIUNILE

se plătesc după mări-
 mea locului ce ocupă:
 fiecare cm. □ costă o-
 dată 10 fil., de 2 ori
 8 fil., de 3 și mai multe
 ori 6 fileri.

ADRESA:

„RĂVAȘUL”
 CLUJ, — KOLOZSVÁR
 6. JÓKAI-UTCA

Redactor resp.: BASIL MOLDOVANU

Apare în fiecare Sâmbătă

Proprietar-editor: Dr. E. DĂIANU

Damenii buni învățați carte!

Au trecut vremile acele bune, când puteam trăi ușor și fără de carte, adecă fără știință. Au trecut de mult zilele acele, când credeam, că e destul, dacă știm ara, semăna, a păstori oi și vite. Ziceam atunci făloși, că nu avem lipsă de carte, — că moșii-strămoșii noștri au trăit destul de bine și fără carte, — fără învățatură: »învețe cine voește să fie popă«. Așa ziceam noi plugarii români când-va și pe unele locuri foarte mulți și astăzi vorbesc tot așa.

Doamne sfinte, rău am mai vorbit, cari am vorbit așa și amar ne-am mai osândit. Asta numai acum târziu o vedem. Acum luăm samă, că pentru noi nu e de ajuns dacă e învățat numai popa și notariul. Trebuie să știm și noi ceva, căci învățatura popii și a notariului, mai întâi e pentru sine și numai apoi pentru noi. E drept și aceea, că cu cât e mai învățat popa, învățatoriul și notariul, cu atât ne pot fi și noaue mai folositori și mai bravi conducători. Dar dacă noi nu știm nimica, — zău popa și învățatoriul cu greu se pot ferici cu noi. Până-ce, dacă și noi știm ceti, a scrie, adecă cât de puțină carte, — atunci cu mult mai ușor pricepem chie-marea lor, povețele înțelepte ale acestora, și vorba lor nici odată nu sună în deșert.

Noi Români nu avem noroc de a ști toți carte, nici în veacul al 20-lea. Pe unele locuri n'a fost cu puțință să învățăm, deoarece-ce fiind săraci, n'am avut școale, învățatori, sau alte împrejurări ne-au împedecat. Acestea dar

nu sunt așa tare de vină, că au rămas îndărăpt. Dar mai mare păcat au aceia, cari au avut școli și învățatori și totuși n'au învățat, cari au avut din ce, și au putut să-și facă școli și totuși n'au făcut.

Durere, astfel de Români au fost mulți în trecut și mulți sunt și astăzi, cari se înstrăinează de carte, de învățatură. Și pe unde a fost poporul așa, vedem, că atât materialicește, cât și spiritualicește e nimicit de tot. Pe acolo numai atâta auzim vorbind, că »vai mult e greu și rău a trăi astăzi în lume«. E rău și greu, că trăim zile grele. Pământ avem puțin, ear' noi suntem mulți și nu ne ajunge la toți. Dările sunt mari și se tot sporesc, iar noi săracim pe zi ce merge. Și dacă tot așa va fi, nu peste mult știe D-zeu unde vom ajunge și ce va mai fi de noi.

Și dacă suntem săraci și ne gândim oare pentru-ce săracim tot mai tare și pentru-ce ne este așa greu traiul, — trebuie să recunoaștem, că cea mai mare parte a necasului nostru vine de acolo, că nu avem nici o învățatură, că nu știm carte. Noi Români nu mult ne gândim la traiul nostru. Ci dacă părinții noștri a lucrat cu pământul — ne apucăm și noi de pământ. De aceea, că oare ajunge-ne-a pământ la toți, asigurată ne va fi traiul numai cu lucrul de pământ — nici nu ne pasă. Noi Români nici decât nu luăm pildă dela popoarele cu cari locuim și cu cari zilnic venim în atingere. — Nu învățăm nimic dela străini. — Ci gândești, că e făcătură, că neguțator, măcelar, păpușar etc. ori-cine poate fi ori de care naționalitate, numai Român — nu!

lubiților țărani români! Pentru-ce nu luăm exemplul dela Jidani, eu cari avem mai mult de lucru? Vedeți, ce fac ei? Să fie cât de săraci, fac ce fac, dar pruncii nu-i lasă nici de cât fără învățatură. Ei toți învață carte de micuți și dacă cresc mari o păzesc mai departe, nu o aruncă la o parte, ca noi. Ei se silesc să știe cât de mult și apoi se așază între noi începând ceva gheșeft cât de mic și așa zicând neluat în seamă.

Ei știu bine, că noi suntem oameni pacinici, — muncitori buni, dar neciopliți la minte — și așa ușor se pot ferici între noi. Și dacă noi n'am învățat și nici nu învățăm barăm acuma carte, — ne poartă, ca pe vită de funie, — cum ei voiesc. Cu cuvinte blânde ne înșală și pe când observăm, că suntem înșelați — e prea târziu. Ori ce Jidan să fie acela, ori de unde, ori cât să fie de pogârjit — vedem că între noi se află bine. În curs de câți-va ani își câștigă livadă, își edifică casă frumoasă, și se face primul — fie și cămatar — în sat.

Jidanul își ascutește mintea, nu ca Românul, — și apoi se știe folosi de neștiința Românului, până-ce îl sărăcește de tot.

Oameni buni, ca să vă arăt, că fără învățatură, fără carte nu mai putem să trăim, vă amintesc în câteva cuvinte, care și cum au fost starea materială a Românilor din Maramureș în trecut și care și cum e astăzi. — Români din Maramureș toți a fost nobili — nemeși, — încă din veacul al 14-lea și 15-lea. S'au luptat vitejește, și au apărât țara de dușmani acești bravi

FOIȚA RĂVAȘULUI

DIN VIAȚĂ

(Schița).

»Să-ți ții gura, auzitu-m'ai, să taci, că de m'aprinde te'mblătesc de nici în copârșeu nu te-or mai putea aduna. Atâtea căzani, de nici popa nu spune atâtea! Păi, tu mă ții pe mine, amărîto, din bunurile tale trăesc?«.

Femea nu mai zise nimic, ci se așază pe vatră la gura focului. Limbile galbene-arâmii de flacăra se prelingeau slabe printre celea câteva bucăți de lemn-verde, ce gemeau înădușit făcând spume la capetele slobode. În chilia întunecată dungile nehotărîte de lumină joacă pe pereții îngălbiniți. Prin hornul lung voia vântul, ce se bocia prin streșini și prin cei doi acațani negri, înghețați de gerul sec, fără zăpadă. În ușea, afară, se îndesa cănele târcat ghemuindu-se.

Nici o nădejde de-a se mai îndrepta vremea asta blăstămata. Cei dintâi fulgi de zăpadă căzuse cu săptămâni înainte, dar crivețul ce pornise turbat din împărăția lui de ghiață, spulberă și subțirele vâl alb ce-a fost îmbrăcat pământul negru, amurțit de toamna grea.

Frigul de-afară pătrundea prin pereții vechi ai casei, și căldura cuptorului hârbuit nu era de-ajuns. În tăcerea stăpânitoare se auzia cum toarce motanul sur, ghemuit în fundul patului.

De câți amar de ani se scurge viața cestor doi oameni în tot acelaș chip, Doamne! De câte ori s'a făgăduit el să nu mai bea, de câte-ori

s'a legat cu jurământ. Dar' focul patimii nebune nu se putea potoli cu nici un chip. Din ce mergea era mai prăpădit, mai ticălos. Ochii i-se holbară, trași adânc în lăuntru, fața i-se făcuse galbină-verzie, umerii obrazilor eșiră, vestind moartea, ce trebuia să se țină prin apropiere. — Vedeau el bine că merge tot în mai spre rău, că lumina minții i-se întuneca tot mai mult, că în tot trupul crește o slăbiciune, o sfârșală spăimântătoare, dar voința nu-l mai ajuta.

A bătut prea de multe-ori aceeași cărare, a închis prea de multe-ori aceeași ușă dela crăma jupânului, și apa înveninată a jidanului prea de multe-ori a curs pe gâtulejul lui ars de sete.

Femea vedea ea bine că nu-i mai poate ajuta. Dar cum de un lung șir de ani a fost dedată să-și dascălească de câte-ori venia beat, nici acum nu se putea răbda să nu-i zică ceva. — Așa a fost învățat'o maică-sa — Dumnezeu s'o erte, a luat'o până să nu-i vadă nefericirea — li erau adânc întipărite în minte și inimă vorbele ei: »Anuță dragă, de te-ar feri Dumnezeu de bărbatul beutor. Dar ori cum ar fi să nu-ți uiți că cu sfaturi bune poți ajuta mult. Cu sfaturile și dacă te vei ruga lui Dumnezeu«.

Cât s'a rugat ea pot spune icoanele vechi de pe perete, ear vorbe bune, câte nu i-a spus ea?

Focul bătea de tot în stingere și lelea Anuță adună tăciunii și mai pune vre-o câteva vreascuri, apoi deasupra un cap de butuc vechiu. Aprinse apoi lumina de său și o pusă pe masă.

—» Vezi de mai adună și tu ceva din ce mai e pe masă. Uită, ai inlemnit, cu ochii deschiși, ca de ghiață, de să sparie omul de tine. Doamne, doamne!« și oftă din adânc.

Omul ei nu zise nimica, ci sculându-se cu mari încordări de pe scaun, merse împedecându-se și se răsturnă în pat, în dosul cuptorului. Lelea Anuță stătu puțin în mijlocul casei. Flacăra în cuptor s'a fost încins, și lumina tare în chilia întunecată, ear după-ce mucul luminării de său se stinsă, ațipise. O iconiță mică, Prea-Curata cu Isus în brațe, privia blândă în lumina flăcării la femeia împetrită în mijlocul casei. Lelea Anuță o văzu, ochii ei o pironiră mult, și apoi se umplură de lacrimi mari amare. — Era iconița înaintea căreia se ruga ea — copilă și fată mare — la ei acasă. Toate dorințele, toate visurile ei de copil și le încredință chipului zugrăvit aci. — Amintirile se răscoliră zguduitoare, puternice. — Se așază ear pe vatră, cu capul îngropat în palme.

Câți au fost ei la părinți? Un fecior și o fată. Frate-său se'nșură când ea era de 12 ani. Acolo'n sat și-a fost făcut gospodărie bună: se'n-cusciră doar cei mai cu stare oameni din sat. Nunta a fost zi de sărbătoare pentru satul întreg. Ceterașii au fost o bandă întreagă — erau să se prăpădească. Vuiiau vioarele, chiuiau feciorii și clocotea tot satul. — Rămasă singură Anuță era puilul mamii, și fata cea cuminte a tatii. Anii tineri trec ca zilele de primăvară, și Anuță zădarnic ar vrea acum să-și poarte închipuirea prin toate colțurile draguțe a raiului său din fetie. Și totuși ea a fost cea mai așezată fată din sat, dar poate chiar de aceea feciorii nu cutezau să-și facă atâta vorbă cu ea, unde o vedeau așa smerită. Unde mai venea apoi, că cu averea nici unul nu o ajungea. — În biserică era evlavioasă ca o mucenică, cetia din carte de rugăciuni, și multe babe șopteau că Ion din deal vrea să-și mărite fata după vr'un domn, că prea

Români și pentru aceea au fost nobilizați. Ca răsplătă pentru voinicia lor Regii le-au dat foarte multe și mari averi, cari le-au și păstrat până în zilele noastre.

Așa averi au avut celea mai multe familii nobile românești din Maramurș, cum au grofii și baronii astăzi. Munții carpatini dintre Maramurș și Bucovina cu băile, pădurile frumoase și scumpe de brad, cu apele minerale, ce se află în ei — toți au fost a lor. Ei, da n'au știut carte, n'au avut nici o învățătură, n'au știut prețui bogăția lor, cum ar fi trebuit, și îndată ce s'au așezat între ei Jidani veniți din Galiția în 25—30 ani toate averile lor au ajuns în mâinile Jidanilor.

Acum alungul satelor Maramurș nu mai vedem altceva, decât palate pompoase jidovești, iar bieții Români s'au trag afară din sate. Le pare bine, dacă mai pot locui în colibi la câmp. Mulți își iau straița pe umăr și pleacă spre America și România și lasă pământul apărut prin brațele și muiat cu sângele lor, — în mâna căroră a ajuns. De erau acești oameni cât de cât mai luminați, — mai învățați — nu așa ar fi trebile acuma.

Vedeți, că și comori pline de aur și argint — precum a fost în Maramurș, cât de ușor se pot mistui, dacă suntem neînvățați. Până-ce cu învățătură știm face din cruceri-floreni, ear din florenizeci și sute și așa mai de parte.

Numai învățătura ne trezește, numai ea ne scoate din întunec la lumină, și ar fi vremea, că și noi Români să ne trezim din somnul cel de moarte, — să ne luminăm barem acum. Căci pre-cum vedem și din istoria lumii numai acelea popoare au ajuns mari și tari și la bogăție, cari au știut prețui de cu bună vreme învățătura, — cartea. Ear cari n'au știut, sau n'au voit a-și câștiga aceasta armă puternică, — au rămas în coadă.

Deci dar, să învățăm, țeranilor, carte și ce învățăm să nu uităm !! **G. J.**

Crestături.

— »Treburile valache«. Sub titlul acesta scrie »Magyar Állam« un articolaș, după care de nou trebuie să ne exprimăm mirarea, că se mai află preoți români, cari abonează o foaie ca »Magyar Állam«. Eată ce și cum scrie foaia din Bpesta:

o poartă pe sus. Dar într'o toamnă târzie, — căzuse de mult frunza uscată, și nopțile cădea brumă groasă, — în sat ear era ferbere mare. Țiganii ear înebuniră cu ceterile ușor rezimate pe pept, subt bărbie, feciorii chiuiră ear, chiuiturile vechi și altele noau, și satul clocoti earăși.

Peste patru zile Anuța trecea riulețul din vale în carul nou, tras de 4 boi albi, cu coarnele largi, cu noul său stăpân, un voinic mijlociu, cu ochii adânci, negri, cu mustața groasă, — în satul vecin. — Tot n'a aflat badea Ion în satul lui ginere să-i placă.

Cei șase ani dintâiu cine-a știut că trăește în lume? Aveam o fetișoară ca un înger, cu obrazii ca spuma laptelui, cu părul bălai, cu ochii albastrii — ochii Anuței ca două rugăciuni intrupate.

Dar când a fost de 5 ani dăduse boală grea de grumazi între copii. Seceră în dreapta, seceră în stânga, și în urmă să opră și la casa noauă de peatră din mijlocul satului.

Durerea pentru pierderea micului suflet, era să-i doboare pe amândoi. Nu i-a răpus însă, ci i-a învins numai. Din fericirea de până acuma, traiul s'au făcută greu, vremea trecea cu aripi de plumb. La doi ani pe Ilie îl aleseră jude, și cuprins de afaceri, amintirile i-se mai șterseră. Dar pentru Anuța nu. Alți copii n'au mai avut, și golul cel lăsase în inima ei îngerul dus, nu-l mai putea umplea nime. — Se stinse și mamă-sa, cu mângăerile ei, și așa rămasă singură și părăsită în lumea asta largă.

Singură iconița cu Maica Domnului îi mai da putere. De ar fi rămas vecinic în genunchi înaintea ei, ar fi fost mereu fericită: vedea în

»A fost odată un popor, simplu și desprețuit. Toată averea lui era câteva corcitură de vite și capre, ear gândurile lui n'ajungeau așa departe, cât glasul tulnicului de munte, ura lui însă se ridica mai sus ca piscul stâncilor. Trăia aici între noi, dar nu era din sângele nostru. Incetul cu incetul îi deveni strîmtă coliba sa de paie, și a eșit la lumina soarelui, a pornit pe cărarea culturii, și s'a făcut tare în economie, fanatic în simțul său național, o clasă de oameni neîmpăcați în ura lor, cari între neamurile din Ardeal a luat rolul jidovilor, pentru-că le scoate din moșia lor, din tradițiunile lor și din limba lor... (Adecă noi scoatem pe alții din ale lor? »Rév.«) Ear într'acea face socoteli, ia în seamă și cercețează hotarele unei mari împărății, luând și din țeara noastră o bucată bună. Poporul acesta e poporul valach, cel mai trainic și mai primejdios între naționalitățile noastre. Despre naționalitatea aceasta a scris *Moricz Pál jun.* (Nu-i jidan? »Rév.«) lucruri de luat în seamă într'o carte, intitulată: »*Talpra Magyar!*« —

Spune apoi, că guvernul austriac luând parte la serbările din Putna prin aceasta Viena a voit să arete, că nu împărtășește vederile guvernului unguresc, care a oprit studenții români de a lua parte la acele serbări. Și după ce-și varsă pentru aceasta veninul asupra Nemților din Viena, »M. Állam« scrie astfel:

»Am auzit nu de mult, că studenții români vor se face o mare societate, cu scop ca se cultive *idea împărății române dela Dunăre* în politică, literatură și viața socială. Am aștepta, ca rectorii universităților din Austria să iee la trei parale pe domnișorii neastemperați, dacă nu de dragul nostru, atunci în interesul monarhiei întregi. La universitățile ungurești și de altfel numai în întunecul nopții se mai pot mișca surcelele neamului valach. Dar pentru aceea se mișcă și încă prea-prea. *Gimnasiile ungurești de stat*, ridicate în ținuturile românești nu ajung ținta dorită (adecă nu fac din Români Unguri. »Rév.«) Ei învață în limba noastră știința împotriva noastră. Trebuie deci să facem la universități, ce putem face, deși isprava nu va fi mare. Ear asupra acestei societăți de studenți atragem atențiunea universităților noastre și a foilor ștudentești.« —

Atăta »M. Áll.«. Noi nu știm nimic de o astfel de societate, nici nu credem să fie adevărat ce zice M. Áll.«, că ar fi auzit. »Ura cea mare însă, care se vede din fiecare șir al foii catolice nu se potrivește nici decum cu spiritul creștinismului, nici cu interesul bine priceput al patriei. De acea articolul lui »M. Áll.« nu e nici creștinesc, și firește, nici patriotic. Dela foile jidovești n'am luat-o în nume de rău, dela foi catolice însă da. Ori doar sunt tot una? . . .

— În Boemia clerul catolic e de două neamuri: Nemți și Boemi, sau Cehi. Aceștia din urmă au alcătuit o societate separată, cu aprobarea mai marilor bisericesti. În săptămâna trecută, la inițiativa acestei societăți, preoții cehi au ținut mai multe zile de-a-rîndul, conferențe în Praga, luând multe hotărâri, noue în felul lor. Intre altele, conferința, la care diecesele și-au trimis reprezentanții lor, pe lângă ceilalți preoți, — enunță, că la scaunele episcopoești se fie propuși — nu ca până acum tot persoane de origine nobilă ori profesori — ci în primul rând persoane cu merite pe terenul păstoririi sufletelor. Asemenea între canonici se fie cel puțin jumătate, preoți, cari au lucrat în »cura animarum«. În seminare, la catedrele studiilor practice se fie denumiți profesori

cer, între îngeri copilița sa. — li rămase însă totuși ca o nespuse ajutoare, pentru toată viața sa mai târzie.

Ilie ca jude dase de pretini, cari îi mâncară norocul și fericirea ce i-a mai rămas: pacea de acasă. În 15 ani să duseră moșiile, periră boii ca pe gură de lup, până și casa de peatră îi scăpă de subt mână. Era un beutor și cărțaș desnădăjduit.

Când și-a tras mai târziu pe samă, la multa povată și vorbă bună a nevastei, — era prea târziu. Se ruinase și sufletește și trupește cu desăvîrșire.

Din avuți ce-au fost, acum le plângea sărăcia pe vatră.

* * *

Anuța cu capul îngropat în palme, cu gândul cercetând vremurile apuse, stătu mult pe vatră ca împetrită. Apoi sculându-se ingenunchie înaintea iconiții, singurul isvor de mângăere ce i-a mai rămas. Afară ivitură vuită prin acățanii negri înghețați de gerul uscat. Părea că suflete desnădăjduite trec prin vîzduh, răpitate de furtună. Glasurile jalnice se adunau tot mai multe în vale, ca să se bocească împreună. Prin hornul înalt părea că s'a prins un duh de spaimă, și nu poate scăpa.

În chilia goală un gemet adânc și prelung, înecat, se isbi deodată puternic de cei patru păreți. Femeea sări înspăimântată.

Dar omul din pat era de gheață, inima a încetat să mai bată.

Altius.

preoți, cari cel puțin 10 ani au fost în păstoria sufletelor. În urmă conferința cere, ca pe lângă fiecare episcop se fie un consiliu de bărbați, în care se fie câte 1 canonic, profesor de teologie, rector sem., catechet de gimnas, protopop, paroch, capelan, catechet de școale elem. și călugăr.

Nu sunt lucruri de ceva înțelepciune înaltă acestea, dar ca porniri noue din străinătate, le încreștăm, după »M. Állam«.

— **Reforma învățământului poporal.** Mai multe gazete din străinătate au scris împotriva scopului, ce-l cuprinde noul proiect de lege maghiar privitor la învățământul poporal, arătând că e nefiresc și tiran. Politicianii maghiari, se pricepe, nu rămân încântați de cele ce le cetesc și aud asupra cavalierismului lor și a libertăților din Ungaria, pentru-ce colindă pe la redacțiile gazetelor străine, spunând, că nu e așa negru dracul, cum îl feștesc, dimpotrivă: ei nu mai binele naționalităților îl au înaintea ochilor. Uneori colindatul nu li zădarnic, mai capătă câte- ceva. Așa în săptămâna trecută ziarul »Pol. Corr.« din Viena i-a luat în apărare, nu cu arma științii și convingerii lui, ci — cum însuși scrie — pe basa informațiilor primite din Budapesta. Numitul ziar scria, că în străinătate au înțeles rău și greșit intențiunile d-lui ministru Berzeviczy, fiind-că lui nici prin minte nu-i trece despoierea naționalităților de dreptul limbii lor, nici se extirpeze școlile lor. Ținta lui e, ca fiecare învățător să-și câștige calificare pentru de a putea propune limba maghiară în așa măsură cât pruncii, după terminarea învățământului poporal, se înțeleagă și se știe vorbi limba maghiară. Și ca mai mult se arete »nevinovăția« noului proiect, scrie, că el nu cuprinde numai ceea-ce au statorit legile înainte cu 25 ani și că e departe de gândul de a lupta împotriva limbii și culturii naționalităților.

A bună samă, că »Pol. Corr.« a dat la tipar scrisoarea din Budapesta tocmai așa, cum i-s'a trimis. La acea, că n'ar cunoaște proiectul și veninul, cel cuprinde acest proiect, nu ne putem gândi, după-ce e cunoscut și aspru judecat chiar și în Rusia. Vederi politice, ori alte vederi, — dar nu de dreptate! — îl va fi îndemnat, se nu se cugete la acea, că noul proiect ținește direct și pe față maghiarizarea naționalităților din Ungaria, într'u cât după acela statul are se cualifice în limba maghiară pe învățători, — învățătorii nu vor mai sta sub dreptul de disciplină a confesiunilor, dela cari își trag plata, — învățătorii, cari nu vor face cu copii progresul recerut în limba maghiară, vor fi delăturați din post, — pruncii, cari nu vor ști ungurește după șasă ani de școală, vor trebui se mai învețe un an și că statul nu va suferi în școlile lui să se propună nici religiunea în limba maternă, de cum să-și implinească datorința scrisă în legea de naționalitate, de a se îngriji, ca, unde naționalitățile locuiesc în masse, învățământul poporal și chiar și în gimnasia să se capete în limba maternă și dacă școlile sunt susținute de stat.

Răsboiu alcoolismului!

(Continuare.)

Bărbații, cari conduc destinele statului nostru au început să se convingă, deși nu toți, că nu-i de ajuns pentru cinstea și puterea statului, ca se încasseze sutele de milioane coroane din beuturi, că e chiar imoral și lucru nebun a lua banul cetățeanului său cu prețul vieții aceluia, și-apoi banul câștigat în chipul acesta să-l dea pentru susținerea temnițelor, a spitalelor și a caselor de nebuni, unde ajung cei mai mulți beutori și pentru susținerea gendarmilor, cari au mai mult de lucru cu aceia, cari răgnesc și se bat în crișme, cari fură, înșală ori falsifică, pentru ca să bea, ori să mănăce din al altuia, după ce avutul lor și-l'au dat pe beuturi. S'au convins și se vor convinge, că e mai de folos pentru stat și societate, se împedece beuturile, decât se dea instrucțiuni împotriva ofitei și se recomande oamenilor se nu scuie pe stradă și prin ambite și că nu bețivii fără putere și demoralizați vor apăra, în cas de nevoie, neatârarea și cinstea țării, ci cumpătații, cari, fiind statul în primejdie, bucuros își jertesc nu numai avere, comodități, sănătate, ci chiar și viața.

Dacă bărbaților acestora cu minte și cu inimă caldă pentru binele poporului și a țării le va veni în ajutor societatea, ei vor face tot mai mult, până-când și statul nostru va urma pilda altor state privitoare la măsurile potrivite pentru împedecarea alcoolismului.

Atari măsuri dovedite de bune sunt: ca statul să mărească darea alcoolului, să facă, ca și

cel mai mare beutor încă se se cugete bine și mult până când își dă banul greu pe veninul de beatură. Și ca se nu poată face nimenea imputări, statului că, mărind darea alcoolului, întărește la îmbogățire, din darea acea anumite procente se le de societăților de temperanță, se premieze pe bărbații, cari mai mult muncesc pentru împedecarea alcoolismului și se împartă cărți între popor, cari se arete nefericirile isvorite din beatură. Așa a făcut și face Elveția. Aici 10% a venitului, ce-l are statul din darea beuturilor alcoolice se dau societăților de temperanță. — Statul se susține el, ori se ajute societățile de temperanță, ca ele se susțină institute, în cari se vindecă bețivii, cum sunt în Elveția și în mai multe state din America. — Se nu deie atâtea îngăduințe pentru vinderea beuturilor în mic, cum se dau acum, că se înmulțesc crișmele ca bureții spre ruina oamenilor. — Statul se aducă legi, ca beutura numai în anumite ceasuri din zi se poate vinde și că crișmele, sub cea mai mare pedeapsă, se fie încuiate în toate Duminecele și sărbătorile ziua întreagă, iar în zilele de lucru sara dela 7 ceasuri, până dimineața la 8. Crișmarul, care vinde beatură pe credit, ori pe naturale, ori pentru lucru, — acela, care dă beatură celor beți ori copiilor se fie pedepsit nu numai cu pierderea dreptului de a mai vinde beatură, ci și cu închisoare. În privința aceasta au făcut mult Suedia, Norvegia, Germania, Anglia și unele state americane.

Intre sistemele, cari s'au dovedit mai potrivite pentru împedecarea alcoolismului sunt: opțiunea locală și sistemul prohibitiv.

Opțiunea locală s'a dezvoltat din sistemul gothenburgian, care a fost în Suedia din 1865 și a stat în aceea, că statul a restrins îngăduințele de vindere, dându-le numai societăților, cari serviau interese publice. Membrii societăților primiau numai o parte din venite, iar partea cea mai mare trebuia s'o deie spre scopuri publice și deosebit pentru împedecarea alcoolismului.

În 1894 au introdus în Norvegia sistemul opțiunii locale, care stă în aceea, că locuitorii comunelor cu majoritate de voturi hotărăsc, dacă pe teritoriul comunei este iertat ori nu, ca se vândă vinars. Drept de vot are fie-care bărbat și femeie, care a împlinit 25 ani. Negustorii mari mai puțin de 250 litre vinars nu pot vinde privaților. În comune mici numai oamenilor celor mai de încredere se îngăduie vinderea în mic a vinarsului, iar în orașe numai societăților, cari din venit trebuie să deie o parte pe scopul războiului împotriva alcoolismului. În duminici și sărbători și în după-amiezile dinaintea acestor zile nu-i iertat să se vândă beatură nicăiri. Legea aceasta bună în 5 ani (pre atâția se face votarea în comune) a avut rezultatul, că s'a beut de 7-ori mai puțin vinars, ca mai înainte, (Dr. Stein »Az Alcoholismusról«).

Sistemul prohibitiv, adică oprirea ținerii, vinderii și consumului beuturilor alcoolice sa introdus în statele americane: Man, Canoaș, Jowa și Dakota, unde singur numai în industrie și ca medicină se pot folosi beuturile alcoolice. Sistemul acesta e cel mai bun. Vor călca mulți legea aceasta folositoare, dar ce lege este, care se nu se și calcă de unul ori altul?!

(Va urma).

DE PESTE SĂPTĂMÂNĂ

Pentru noua biserică din Cluj.

Au mai dat:

Nr. 157. Vincențiu Nemeș, paroh în Sănmărtinul-sărat 2 coroane.

Traian Roman, sergent-major (Cluj) a contribuit la fondul administrat de »Economul« 10 cor.

Un necunoscut a pus pe disc în biserică din Cluj un aur de 10 cor. — D-zău le răsplătească!

— **Consistorul plenar** din archidieceasa gr.-cat. e convocat pe 15 August a. c. în Blaj.

— **Seceta** ține într'una. În săptămâna trecută a ploat puțin pe unele locuri. Nu-i nădejde de cucuruz. Poamele cad. Strugurii se uscă. Otavă nu va fi. — Ce este? Năcas, plângeri și tânguirii!

— **Au oprit Istoria lui Stefan-cel-Mare.** După învierea Domnului din morți Arhieriei jidovești s'au adunat împreună cu bătrânii și sfat

făcând, arginți mulți au dat ostașilor« (Mat. 28. 12.), ca se nu spună adevărul învierii. Au mințit ostașii, dar adevărul trăiește și azi după 2000 ani și va trăi în veac. Ce au făcut jidovii atunci se repetează și acum în felurite chipuri. Așa Ministrul de comunicație maghiar a oprit la noi cartea Dlui N. Iorga, în care a povestit poporului românesc, din prilejul sărbătorii sutei a patra dela moartea lui Stefan-cel-Mare, faptele adevărate și mari a acestui Domn viteaz. Opreliștea însă nu va îngropa faptele întemplate.

— **Impărăteasa Germaniei împotriva alcoolului.** Până când împăratul puternic al Germaniei se luptă cu cuvântul și cu fapta împotriva socialismului, soția lui se luptă cu bunătatea inimii împotriva veninului beuturii, care de multe ori mână mișcările socialiste pe căi rele. Ea a dat poruncă, ca muncitorii fabricii de cărămizi din Cadin în fie care zi se capete — în cinste — cafeauă caldă, sfătuindu-i tot odată, se nu bee vinars. Muncitorii au înțeles gândul bun al împărătesei și ca să-i umble în voie, desi nu le-a poruncit, toți s'au lăsat de vinars.

— **Esercții spirituali.** Protopopul Coșocnei, dl I. Hățegan, ajutat de mai mulți preoți, la Sta-Măria-mare, va ținea deprinderi duhovnicești populare în Coșocna. Deprinderile se vor începe în 27 August a. c.

— **Iar omor politic în Rusia.** În țara Muscalului urmează una după alta uciderile politice. De curând au omorât pe Bobricow, guvernatorul Finlandei, apoi pe Andrejew, vice-guvernatorul din Caucas și în 27 Iulie a. c. pe șeful acestora, pe Ministrul de interne, Plehve, unul dintre cei mai fanatici sprijinitori ai tirăniei. A fost următorul lui Sijjagin, pe care l'au ucis în 1902. Acestuia i-a urmat nu numai în oficiu și în tirănie, ci și în felul morții. În 27 Iulie a. c. o bombă l'a dărâburit pe el, cocșul, caii și trăsura și a rănit greu și pe acela, care a aruncat-o, și care nu voiește să mărturisească nimic, — nici chiar numele nu și-l spune. — Când vor înțelege asupritorii adevărul, că »omul cel nemilostiv pierde trupul său?« (Pilde 11. 17).

— **Cununii.** Dl Antoniu Mandeal și Dșoara Elena Pandrea își vor serba cununia religioasă în 9 August n. a. c. la 5 oare p. m. în biserica gr.-or. din Cluj.

— Dl Ioan Uibariu și Dșoara Letiția Pauletti se vor cununa în 11 August a. c. în Beșineu.

— **A murit:** Ioan Vicaș, v.-protopopul tractului Ipului și parohul Hidigului. Repausatul a fost preotul cel mai bătrân în Diecesa Gherlei, numărând la moarte 85 ani în viață și 62 ca preot. A fost bărbat muncitor și preot cucernic. Îl jelesc fii, nepoții și strănepoții și o mulțime de neamuri. — Fie-i partea cu dreptii!

— **Emigrările din Europa în America** nici când n'au fost așa numeroase, ca în anul trecut. Numărul emigranților europeni se urcă la 857.000, cu 208.000 mai mulți ca în anul premergător. Mai mulți au emigrat din Italia și din Austro-Ungaria. Din Italia au emigrat 231.000, din Austro-Ungaria 206.000, din Rusia 136.000, din Suedia și Norvegia 70.000, din Anglia 60.000, din Germania 40.000, din Franța numai 5578. — Câți vor fi siliți se emigreze în anul acesta și în viitor din cauza secetei mari, ce a bătuit mai în întreagă Europa!

— **Român în temnița din Seghedin.** Cetim într'o foaie unguerească din Budapesta:

Atanasie Voichescu s'a urit cu crișmăritul de vinars, și a pornit în Timișoara o foaie socialistă românească »Votul Poporului«. Fiindcă a făcut politică fără a fi depus cautiune, tribunalul din Timișoara l'a osândit la 3 luni temniță de stat. Curia a aprobat sentința și numitul redactor s'a înfășoșat ieri (25 Iulie) în temnița din Seghedin și și facă osândă.

Eată un »martir« fără de slavă, un erou fără de cinste, un Român întemnițat pe care Românii nu-l vor deplânge.

— **Oprirea esportului de cucuruz.** Ministrul de finanțe din România, în vederea recoltei slabe, cu 2 August n. a. c. a oprit transportul în străinătate a cucuruzului.

— **Vechiul conac.** În Belgrad au început ruinarea palatului crăiesc, în care cătanele au ucis în 11 Iunie 1903 pe nefericitul rege Alexandru și pe regina Draga. Ruinarea se face în grabă. Sărbii voiesc, să șteargă de pe suprafața pământului casa stropită cu sângele domnitorului lor, pe când se vor începe sărbătorile încoronării regelui de acum Petru, ce se va întempla în 21 Septembrie a. c. Nu mai voiesc se vadă casa aceea de așa tristă și dureroasă amintire și nu mai voiesc să privească ferestrele, pe cari au aruncat două trupuri scaldate în sânge. Toate le schimbă pentru ștergerea amintirii stăpânului lor, rămâne numai mormântul lui, care va spune totdeauna despre oftatele amare a aceluia, pe care îl cuprinde.

— **Manevrele mari,** plănuite să se țină în est-an în Bohemia, se scrie, că vor rămânea dacă nu va fi ploaie, fiind teamă, că ostașii nu vor avea apă de ajuns.

— **Nouă statuă în Cluj.** În zilele aceste se ridică în Cluj, în piața »Arany János« o nouă statuă, — statuă Stului George.

— **Petreceri.** În 7 August a. c. va fi petrecere în Figa. Tot atunci se va sfinți fruntarul bisericii și noua școală de acolo.

— Petrecere de vară cu dans se va aranja Duminecă, 25 Iulie (7 August) a. c. în Jimborul-mare. Venitul e destinat fondului pentru edificarea bisericii.

— **Curatorul bisericii române gr.-cat. din Reghin,** va aranja petrecere în 10 August a. c. Venitul curat e destinat pentru ajutorarea bisericii gr.-cat. de acolo. — În 3 August a. c. inteligența română din Șomcuta și jur a aranjat bal în favoarea bisericii gr.-cat. din Șomcuta-mare și al despărțământului Sălăgian-Chioran al »Asociațiunei«.

— **Reuniunea învățătorilor români sălăgeni** va aranja la 14 August a. c. petrecere în Supurul-de-sus. Patronii petrecerii: D-na Maria Cosma n. Dragoș, Dnii: Andreiu Cosma și Gavril Trif. Comitetul aranjator stă din 34 domni. Prețul de intrare 2 cor. de persoană. Jumătate din venit e destinat bisericii din Supurul-de-sus.

— **Mai mulți morți ca născuți.** După datele matriculantului civil, în Cluj s'au născut în Iulie a. c. 125 și au murit 130 oameni.

— **Din tractul Bethleanului** ni se trimite o dare de samă mai lungă despre petrecerea ținută la 24 Iulie a. c. în Șintereag, din care estragem următoarele: Petrecerea s'a ținut la îndemnul protopopului venerabil Mihail Făgărășan. A fost cercetată de mulți, cari și-au petrecut românește. Costumul frumos românesc a fost purtat numai de două domnișoare: Otilia și Lucreția Botean din Nușfalău. Venitul curat al petrecerii a fost 75 cor. 80 fil., cheltuielile 36 cor. Venitul se împarte bisericilor gr.-cat. din Șintereag și Odorheiu. Au suprasolvit Dnii: Dr. G. Tripon 3 c., Haller Rezső 8 c. 40 fileri, Farkas Ferencz 2 c. 40 fil., Mihail Făgărășan și Blatt M. câte 1 c. 40 fil., Mateiu Pop, Lazar Papiu și Kreitner câte 60 fil., I. H. Botean, S. Popan, I. Rebreaș, T. Cupșa dna Ved Cupșa, D. Rus, Iul. Belciug, I. Belciug, I. Pop, Oct. Bulbuc și I. Drăgan câte 40 fil., Elie Iuga 20 fil. Comitetul aduce mulțămintă participanților și suprasolvenților.

CĂRȚI NOUE ȘI REVISTE

— **Programa gimnasilui din Beiuș.** După această programă la gimnasiu au fost înscriși 415 tineri. Dintre aceștia în cursul anului au părăsit institutul 18, iar esamen la finea anului au dat 397.

La gimnasiu funcționează 13 profesori definitivi, 3 profesori suplenți și 4 cateheți.

Referitor la mijloacele de învățământ, cu bucurie înregistrăm și noi darea de seamă despre »Biblioteca Iosif Vulcan«, care și în acest an școlastic, din dărnicia și neadormita grije, ce o poartă Venerabilul academician față de acest institut, măreața clădire și moștenire a neamului nostru, hărăzită dela gloriosul său străbun Samuil Vulcan, s'a sporit cu 438 de volume. Astfel această frumoasă bibliotecă înființată numai în anii din urmă de iubilantul scriitor și poet al nostru, azi numără peste 1590 de volume.

În partea literară a programei aflăm 3 lucrări literare. Două cuvântări de ale profesorilor, și o disertație a studentului Al. Ciple asupra fostului Episcop-Patron, de cucernică pomenire: Mihail Pavel.

Profesorul T. I. Farkas a ținut un discurs despre Francisc Deák. Potrivită este cu interesele momentului, felurita și bogata vorbire a profesorului Dumbravă, rostită din prilejul sărbătorii școlare aranjate în onoarea zilei onomastice a d-lui Episcop Patron, I. Sa Dr. Dem. Radu.

În Progama aceasta aflăm și darea de seamă despre »Internatul Pavellian«, care din an în an tinde tot mai multor tineri vrednici sprigin, adăpost și mângâiere.

Est-an internatul a avut 67 alumni beneficiați și 53 solvenți.

Primul an de păstorire a Ilustr. Sale Dlui Episcop încă își are pagina sa aleasă și măreață în analele acestor școale. Deja în zilele cele dintâiu ale stăpânirii în Eparchia oradană, înființează »Masa studenților dela gimnasiul din Beiuș«. »Mișcat de lipsurile — zice P. S. în literile fundamentale — cu cari au a se lupta încă o mulțime de tineri școlari dela acel gimnasiu, și mai virtos îndemnat de datorințele mele pastorale, pe lângă toate greutățile începutului, m'am hotărât în Domnul a deschide din incidentul instalării mele în scaunul episcopesc gr.-cat. de Oradea-mare, precum în puterea acestui act, și deschid așa numita »Masa studenților« de gimnasiul din Beiuș, deocamdată pentru cincisprezece studenți«...

Întru mulți ani stăpâne!

(—)

— **Regulele ortografice.** Academia română a publicat sub titlul acesta regulele, ce le-a stabilit pentru scrierea românească, împreună cu un dicționar ortografic a cuvintelor, asupra cărora ar putea fi îndoală. — Prețul 10 bani.

